

Is Action de hofleverancier van het onderwijs?

Nieuws dinsdag 20 mei 2025

In mei lanceerden wij via onze nieuwsbrief en Facebook-pagina een enquête: 'Uit eigen zak?'. Wij vroegen aan onze leden en volgers hoeveel van hun eigen financiële middelen ze in de klas besteden. We peilden dus niet naar hun uitgaven voor hun werk thuis (computer, printer, literatuur...). Onze rondvraag bleef niet beperkt tot één onderwijsniveau of onderwijsnet, we peilden naar de praktijken in het volledige onderwijsveld, van kleuter- tot hoger onderwijs, van het GO! tot de 'kleine onderwijsverstrekkers'.

Op korte tijd hadden we de respons van 1.228 leden en Facebook-volgers. Het globale beeld oogt niet fraai. Slechts 1,9 procent van alle respondenten geeft niets uit voor gebruik in de klas, alle anderen tasten (diep) in hun portemonnee. Zo besteedt 20 procent minder dan 100 euro per jaar; 38,4 procent van 101 tot 250 euro; 24,3 procent van 251 tot 500 euro en 15,6 procent zelfs meer dan 500 euro.

Overzicht respons

Drie onderwijsniveaus – kleuter-, lager en secundair onderwijs – waren goed vertegenwoordigd, uit de andere kwamen minder reacties. Het kleuteronderwijs was zelfs oververtegenwoordigd (31,2 procent in de respons tegenover ongeveer 15 procent in het volledige Nederlandstalig onderwijs), het secundair is ondervertegenwoordigd (31,6 tegenover ongeveer 43 procent).

Ook bij de netten was de respons ongelijk. De grootste groep kwam uit het GO!, maar ook uit het gemeentelijk en stedelijk onderwijs en het katholiek vrij onderwijs kregen we veel antwoorden. Het provinciaal en niet-katholiek vrij onderwijs bleven wat achter.

Daarom beperken we ons tot het GO!, het gemeentelijk en stedelijk onderwijs en het katholiek vrij onderwijs.

Resultaten

Als we kijken naar de drie onderwijsniveaus waar we voldoende respons hebben – kleuteronderwijs, lager onderwijs en secundair onderwijs – dan zien we wel een verschil. Het blijkt dat de grootste uitgaven gedaan worden door kleuteronderwijzers en de kleinste in het secundair onderwijs.

Als we de respons bekijken volgens regio, anciënniteit of statutaire toestand – tijdelijk of vast benoemd – zien we geen verschillen. Ook als men vast benoemd is, blijft men dus in zijn portemonnee tasten voor het goed van de leerlingen...

De antwoorden volgens gemeente leren ons niet veel. Enkel vanuit groot Antwerpen hebben we vrij veel reacties ontvangen, namelijk 180. De antwoorden vanuit de steden Genk en Leuven wekken de indruk dat de nood daar hoog is, maar op grond van telkens 31 antwoorden mogen we niet van significante verschillen

spreken. Om met het nodige voorbehoud toch een idee te geven: in Genk besteedt 29 procent van 251 tot 500 euro (globaal: 24,3 procent) en 22,6 procent meer dan 500 euro (globaal: 15,6 procent). In Leuven is dat 25,8 en 22,6 procent. Voor Brussel en Antwerpen – twee steden met de typische grootstedelijke problemen – wijken de antwoorden niet af van de globale cijfers.

De meeste respondenten tasten in hun eigen portemonnee omdat ze hun lessen leuker en effectiever willen maken (65 procent). Ook 40 procent doet het omdat ze anders niet fatsoenlijk kunnen lesgeven. Een minderheid (16 procent) past zich aan de schoolcultuur aan: het hoort nu eenmaal zo, iedereen doet het.

Een derde van de respondenten signaleert dat het besteden van eigen middelen impact heeft op de gezinssituatie. In sommige gevallen is de partner is het er niet mee eens, in andere is het een belasting voor het gezinsbudget.

Reacties leerkrachten

Ten slotte konden onze respondenten ook vrij toelichting of extra informatie geven. Uit de meer dan duizend reacties konden we enkele tendensen destilleren.

- Vaak betalen leerkrachten hun materiaal zelf omdat de procedures omslachtig en langdurig zijn. Het is dan efficiënter om zelf en op eigen kosten de aankopen te doen.
- Bepaalde besturen verplichten hun personeel bestellingen te doen bij leveranciers die (te) duur zijn en een ontoereikend aanbod hebben.
- In andere gevallen zijn de budgetten per leerling of per klas gewoon te laag en moet de leerkracht andermaal zelf en op eigen kosten gaan winkelen.
- Sommige leerkrachten wijzen ook op het contrast tussen de eisen die aan hen gesteld worden – door de directie, de leerplannen... – en de ontoereikende middelen die daartegenover staan. De kloof tussen die eisen en de onvoldoende middelen wordt dan maar op eigen kosten dichtgereden.
- Soms moet de leerkracht materiaal kopen voor leerlingen wier ouders het niet kunnen betalen.
- Enkele leerkrachten wijzen erop dat de middelen die er wel zijn op de verkeerde manier besteed worden, soms zelfs voor de luxe van de directies.

Standpunt ACOD Onderwijs

Het is in quasi alle sectoren ondenkbaar dat werknemers zelf een deel van hun materiaal moeten aankopen. In het onderwijs is dat blijkbaar normaal. In een van de citaten bij dit artikel lezen we zelfs dat een directeur meent dat je dit moet weten wanneer je met de opleiding begint.

Deze toestand wijst enerzijds op het plichtsverzuim van de overheid (en in bepaalde gevallen van de besturen en de directies), want zij moeten ervoor zorgen dat op de werkvloer voldoende middelen voorhanden zijn. Anderzijds toont dit aan dat leerkrachten het niet doen voor de vakanties, de vaste benoeming, de 'voltijdse job van 24 lesuren'... maar wel voor de kinderen die aan hen toevertrouwd zijn.

Omdat ieder kind moet krijgen waarop het recht heeft, tasten leerkrachten (diep) in hun portemonnee. In welke sector zien we dat nog? Het is tegelijkertijd hartverwarmend en intriest. Het bewijst ook dat de overheid tekortschiet. Zij moet de werkingsmiddelen dringend optrekken (en indexeren) en misschien wel controleren, want zeg nu zelf, hebben de directeur en de besturen echt Apple-producten nodig terwijl men in de klas niet rondkomt, zoals een van de respondenten vertelt?

Als men de aantrekkelijkheid van het beroep wil verhogen, kan men misschien beginnen met het materiaal ter beschikking te stellen dat nodig is om kwaliteitsvol les te geven.

Wij zullen de resultaten van deze enquête voorleggen aan de minister en hopen dat zij er de gepaste conclusie uit trekt.

nancy.libert@acod.be